

Sygn. akt III AUa 936/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska
Sędziowie:	SA Krzysztof Szewczak (spr.) SO del. do SA Jacek Chaciński
Protokolant: sekretarz sądowy Krzysztof Wiater	

po rozpoznaniu w dniu 2 października 2019 r. w Lublinie

sprawy M. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o wysokość renty rodzinnej

na skutek apelacji M. C.

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 26 września 2018 r. sygn. akt VI U 33/18

oddala apelację.

Jacek Chaciński Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska Krzysztof Szewczak

Sygn. akt III AUa 936/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 listopada 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił M. C. przeliczenia emerytury z uwzględnieniem tablic trwania życia obowiązujących w dniu osiągnięcia przez jej męża S. C. 65 roku życia.

Wnioskodawczyni M. C. złożyła odwołanie od decyzji podnosząc, że jest ona nieprawidłowa bowiem w dniu wyjścia w życie zmienionego przepisu art. 26 ust. 6 ustawy emerytalnej, tj. dnia 1 października 2017 r., posiadała prawo do renty rodzinnej. Odmowa przeliczenia świadczenia na podstawie zmienionego przepisu jest niezgodna z przepisami prawa i stanem faktycznym.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie argumentując, że brak jest podstaw do przeliczenia świadczenia z zastosowaniem tablic średniego dalszego trwania życia do mężczyzn w wieku 65 lat, bowiem zgon męża wnioskodawczyni nastąpił dnia (...), a zatem w dacie obowiązywania przepisów przez ich zmianą.

Wyrokiem z dnia 26 września 2018 r. Sąd Okręgowy w Radomiu oddalił odwołanie M. C..

Rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i ich ocenie prawnej.

Sąd I instancji ustalił, że S. C., po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego wynoszącego 66 lat i 2 miesiące, w dniu (...) złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniosek o emeryturę. Decyzją z dnia 28 lipca 2017 r. organ rentowy ustalił wnioskodawcy wysokość kapitału początkowego na podstawie art. 15, 173 i 174 ustawy emerytalnej, obliczając wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego z 10 kolejnych lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia – tj. lat 1988-1997 na poziomie 146,54%. Do ustalenia kapitału początkowego przyjęto obowiązujące wówczas średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat – tj. 209 miesięcy, zgodnie z komunikatem Prezesa GUS z dnia 25 marca 1999 r. w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn. Tak ustalony kapitał początkowy stanowił podstawę do wyliczenia wysokości emerytury S. C. w oparciu o art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przyznanej mu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. decyzją z dnia 31 lipca 2017 r.

S. C. zmarł w dniu(...). Rozpoznając złożony w dniu 11 sierpnia 2017 r. wniosek M. C. o rentę rodzinną po zmarłym mężu organ rentowy decyzją z dnia 31 sierpnia 2017 r. przyznał wnioskodawczyni rentę rodzinną od dnia śmierci męża, ustalając jej wysokość na 85% świadczenia osoby zmarłej, na podstawie art. 73 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej. Po rozpatrzeniu wniosku M. C. z dnia 31 października 2017 r. o ponowne obliczenie świadczenia z zastosowaniem najkorzystniejszego średniego dalszego trwania życia organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Powołując się na treść art. 73 ust. 1, art. 26 ust. 1 i 4 oraz 24 ust. 1b pkt 10 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Z 2017 r., poz. 1383 tekst jedn.) Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie jest bezzasadne. Zgodnie z brzmieniem obowiązującego w dzień śmierci S. C. art. 26 ust. 1 i 4 powołanej ustawy do wyliczenia jego świadczenia należało przyjąć średnie dalsze trwanie życia w oparciu o tablice trwania życia ogłaszane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. S. C. wiek emerytalny osiągnął w wieku 66 lat i 2 miesiące (art. 24 ust.1b pkt 10 ustawy o FUS). ZUS prawidłowo obliczył wysokość emerytury przyjmując, że dalsze trwanie życia S. C. wynosi 209,9 miesięcy. W sprawie nie mogły mieć więc zastosowania zmienione w dniu 1 października 2017 r. przepisy art. 24 ust. 1 i art. 26 ust. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, bowiem zmarły nie mógł nabyć prawa do ustalenia wysokości świadczenia o jakim mowa przy zastosowaniu tablic średniego dalszego trwania życia dla mężczyzn w wieku 65 lat, bowiem jego zgon nastąpił(...) tj. przed zmianą powołanych przepisów. Renta rodzinna również nie może zostać obliczona w ten sposób bowiem świadczenie to jest pochodną świadczenia emerytalnego zmarłego.

Z tych względów na podstawie art. 477¹¹ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie wnioskodawczyni.

Od powyższego wyroku apelację złożyła M. C., zaskarżając orzeczenie w całości. Wyrokowi zarzuciła:

1. obrażę prawa materialnego poprzez niezastosowanie w niniejszej sprawie art. 26 ust. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i odmówienie prawa skarżącej do ponownego obliczenia świadczenia, w sytuacji gdy skarżąca jest sukcesorem uprawnień po zmarłym mężu i pobiera po nim rentę rodzinną;
2. obrażę prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 73 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a mianowicie poprzez dokonanie daleko idącej wykładni tego przepisu i odniesienie go do braku możliwości występowania sukcesorów zmarłego z prawem o ponowne obliczenie świadczenia, w sytuacji gdy przepis ten odnosi się jedynie do obliczenia wysokości świadczenia po zmarłym - renty, czyli obliczenia go procentowo do świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu, a nie do ogólnego prawa występowania z wnioskiem o ponowne obliczenie świadczenia. Gdyby przyznać osobie pobierającej rentę po zmarłym członku rodziny prawo do ponownego żądania

obliczenia świadczenia, to art. 73 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS miałyby zastosowanie, zgodnie ze swoim przeznaczeniem, jedynie do obliczeniu wysokości pobieranego świadczenia z zastosowaniem przelicznika procentowego.

Wskazując na powyższe wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uwzględnienie odwołania.

W uzasadnieniu skarżąca podniosła, że przepis art. 26 ust. 6 ustawy emerytalnej znajduje się w rozdziale 1, działu II ustawy. Przepis ten stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. a więc również do jej męża urodzonego (...) Wskazywała, że gdyby mąż żył, miałby prawo złożenia wniosku o ponowne obliczenie wypłacanego świadczenia. Wbrew twierdzeniom organu rentowego, data wejścia w życie nowego przepisu nie ma znaczenia. Istotna jest data urodzenia ubezpieczonego. Wskazywała, że z chwilą rozpoczęcia pobierania renty rodzinnej po zmarłym mężu nabyła wszystkie uprawnienia związane z pobieraniem świadczeniem, które przysługiwały ubezpieczonemu, w tym prawo do żądania jego ponownego obliczenia. Sąd I instancji dokonał błędnej wykładni art. 73 ust. 1 ustawy emerytalnej, wskazując, że zawarte w nim słowa „świadczenie, które przysługiwałoby zmarłemu” decydują o prawie żądania wystąpienia z wnioskiem o ponowne obliczenia świadczenia. W jej ocenie przepis ten stanowi jedynie sposób obliczenia wysokości renty i ma każdorazowo zastosowanie, gdy zmienia się sama podstawa jej wyliczenia. Przepis nie zamyka drogi do żądania ponownego obliczenia świadczenia uprawnionym, po zmarłym członku rodziny.

Zmiany przepisów obowiązujące od 1 października 2017 r. spowodowały, że wiele osób znalazło się w podobnej sytuacji, dlatego możliwe, że zasadne byłoby skierowanie tego zagadnienia do Sądu Najwyższego celem zadania pytania prawnego dotyczącego możliwości żądania ponownego obliczenia przez następców prawnych po zmarłym ubezpieczonym, w sytuacji gdy następcy ci pobierają po nim rentę rodzinną.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu.

Ustalenia Sądu I instancji i wyprowadzone na ich podstawie wnioski Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne. W tej sytuacji nie zachodzi potrzeba powtarzania ustaleń faktycznych oraz dokonanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku interpretacji przepisów prawa mających zastosowanie w sprawie niniejszej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 1997 r., II UKN 61/97 – OSNAP 1998/3/104 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1999 r., I PKN 21/98 – OSNAP 2000/4/143, z dnia 9 lipca 2009 r., II UK 374/08 teza 2 - LEX nr 533104).

Z treści apelacji wynika, że skarżąca nie zgadza z dokonaną przez Sąd Okręgowy wykładnią art. 75 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i w konsekwencji z przyjęciem, że w sprawie nie ma zastosowania zmieniony art. 26 ust. 6 ustawy emerytalnej, co powoduje, że nie przysługuje jej prawo do ponownego obliczenia renty rodzinnej. Zarzuty te należy uznać za chybione.

Zgodnie z treścią art. 73 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017 r., poz. 1383 tekst jedn.), renta rodzinna wynosi dla jednej osoby uprawnionej – 85% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu (ust. 1 pkt. 1), przy czym za kwotę świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu emerytowi, uważa się kwotę emerytury, z zastrzeżeniem ust. 3, lub renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy (ust. 2).

Z wykładni gramatycznej przepisu wynika wprost, że odniesieniem dla ustalania wysokości renty rodzinnej jest „świadczenie, które przysługiwałoby zmarłemu”. W sprawie niniejszej jest to emerytura, której wysokość została ustalona na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem śmierci męża wnioskodawczyni, a więc (...). Decyzją z dnia 28 lipca 2017 r. organ rentowy ustalił wnioskodawcy wysokość kapitału początkowego, obliczając wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego z 10 kolejnych lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia – tj. lat 1988-1997 na poziomie 146,54%. Do ustalenia kapitału początkowego przyjęto wówczas obowiązujące średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach dla osób w wieku 62 lat – tj. 209 miesięcy, zgodnie

z komunikatem Prezesa GUS z dnia 25 marca 1999 r. w sprawie tablicy średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn. Ustalony kapitał początkowy stanowił podstawę do wyliczenia wysokości emerytury S. C. w oparciu o obowiązujący art. 26 powołanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Zgodnie z jego treścią emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia ustalonej w sposób określony w art. 25 przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego, z uwzględnieniem ust. 5 i art. 183 (ust. 1). Wiek ubezpieczonego w dniu przejścia na emeryturę wyraża się w ukończonych latach i miesiącach (ust. 2). Średnie dalsze trwanie życia ustala się wspólnie dla mężczyzn i kobiet oraz wyraża się w miesiącach (ust. 3). Prezes Głównego Urzędu Statystycznego ogłasza w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” corocznie w terminie do dnia 31 marca tablice trwania życia, z uwzględnieniem ust. 3, dla wieku ubezpieczonych określonego w myśl ust. 2. (ust. 4). Tablice, o których mowa w ust. 4 są podstawą przyznawania emerytur na wnioski zgłoszone od dnia 1 kwietnia do dnia 31 marca następnego roku kalendarzowego, z uwzględnieniem ust. 6 (ust. 5). Jeżeli jest to korzystniejsze dla ubezpieczonego, do ustalenia wysokości emerytury zgodnie z ust. 1 stosuje się tablice trwania życia obowiązujące w dniu, w którym ubezpieczony osiągnął wiek emerytalny, o którym mowa w art. 24 ust. 1a i 1b oraz w art. 27 ust. 2 i 3 (ust. 6).

Mając na względzie treść powyższego art. 26 ustawy organ rentowy obliczył wysokość emerytury S. C..

Należy zauważyć, że dotyczący prawa do renty rodzinnej przepis art. 65 ust. 1 ustawy, stanowi, że wystarczającą przesłanką prawa do tego świadczenia jest spełnienie przez zmarłego jego wszystkich warunków in abstracto, a zatem niekoniecznie potwierdzonych deklaratoryjną decyzją organu rentowego przyznającą świadczenie, natomiast wysokość renty rodzinnej, zarówno po osobie, która spełniła wszystkie prawem przewidziane przesłanki prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności, lecz z prawa tego nie skorzystała, jak i po osobie, której organ rentowy przyznał to świadczenie, określa art. 73 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, stanowiąc że renta rodzinna wynosi określony procent "świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu" (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r., I UZP 2/08, Legalis nr 101292).

W cenie Sąd Apelacyjny uznanie przez Sąd Okręgowy, że wysokość obliczonej w ten sposób emerytury, stanowiła podstawę do obliczenia renty rodzinnej dla M. C. było prawidłowe. Mając na uwadze, że prawo do renty rodzinnej jest pochodną świadczenia jakie przysługiwałoby zmarłemu, osoba której przyznano prawo do renty rodzinnej może realizować w ramach tego prawa jedynie takie uprawnienia w związku ze stanowiącym podstawę ustalenia i obliczenia tej renty świadczeniem emerytalnym, jakie przysługiwały zmarłemu aż do chwili jego śmierci (por. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2000 r. I UZP 12/09, Legalis nr 186466).

Zgodnie z obowiązującym na dzień śmierci S. C. przepisem art. 24 ust. 1b pkt 10 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wiek emerytalny osiągnął on w wieku 66 lat i 2 miesięcy. Obliczając wysokość emerytury należało, więc przyjąć, że dalsze trwanie życia S. C. wynosi 209,9 miesięcy. W sprawie nie może mieć zastosowania obowiązująca od dnia 1 października 2017 r. zmiana treści przepisu art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. Z 2017 r., poz.38) zgodnie z którą ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn oraz art. 26 ust. 6 w/w ustawy zgodnie z którym, jeżeli jest to korzystniejsze dla ubezpieczonego, do ustalenia wysokości emerytury zgodnie z ust. 1 stosuje się tablice trwania życia obowiązujące w dniu, w którym ubezpieczony osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn. Przepisy te weszły w życie już po śmierci S. C.. W konsekwencji, skoro zgon ubezpieczonego nastąpił (...) r.- w dacie obowiązywania przepisów przed ich zmianą, nie mógł on nabyć prawa do ustalenia wysokości świadczenia o jakim mowa przy zastosowaniu tablic średniego dalszego trwania życia dla mężczyzn w wieku 65 lat. Prawo takie nie może również przysługiwać osobie uprawnionej do renty rodzinnej, bowiem jak wskazano powyżej jest ono pochodną świadczenia emerytalnego lub rentowego zmarłego.

S. C. zmarł przed zmianą przepisów ustawy emerytalnej pozwalających ubezpieczonemu z uwagi na obniżenie wieku emerytalnego na skorzystanie z przeliczenia świadczenia przy zastosowaniu zmienionego przepisu art. 26 ust. 6

powołanej ustawy. Renta rodzinna nie jest świadczeniem samoistnym, jej wysokość, jako świadczenia pochodnego nie może być ustalana, z uwagi na brzmienie art. 75 ustawy, na podstawie przepisów obowiązujących po śmierci uprawnionego do emerytury. Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że odwołanie M. C. podlega oddaleniu.

W sprawie brak jest podstaw do skierowania pytania prawnego do Sądu Najwyższego zgodnie z twierdzeniami apelantki.

Zarzuty apelacji okazały się bezzasadne. W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd I instancji wydał prawidłowy, odpowiadający prawu wyrok.

Kierując się powyższymi motywami Sąd Apelacyjny oddalił apelację z mocy art. 385 k.p.c.